

▶
▶
**“At eksistere eller at leve”
Fattigdom og lave indkomster i Danmark
- hvordan måler man fattigdom?**

▶
Oktober 2004

▶
Finn Kenneth Hansen og Henning Hansen

**“At eksistere eller at leve”
Fattigdom og lave indkomster i Danmark
- hvordan måler man fattigdom?**

Oktober 2004

Finn Kenneth Hansen og Henning Hansen

Forord

Hvor mange er fattige i Danmark? Er der personer og familier, som har en så sårbar økonomisk situation, at de har vanskeligt ved at leve et acceptabelt hverdagsliv?

Det første ved vi ikke noget præcist om, fordi vi i Danmark ikke opererer med en officiel definition af, hvad det vil sige at være fattig eller opererer med en officiel fattigdomsgrænse. Det andet rapporteres der dagligt om fra socialforvaltningerne og de private sociale hjælpeorganisationer, men da der er ikke er nogen officiel definition af eller norm for et acceptabelt levestandard, ved vi ikke i hvilket omfang, og hvor mange det er.

Disse dilemmaer forsøger denne rapport at råde bod på, idet formålet med rapporten er at sætte fokus på forskellige fattigdomsopgørelser og fremlægge et bud på fastlæggelsen af en grænse for et acceptabelt levestandard.

Danmark har i EU-sammenhæng forpligtet sig til at bekæmpe fattigdom og social udstødelse, men spørgsmålet er, hvordan kan man gøre det uden at vide, hvad fattigdom er, og hvor mange der er fattige. En første forudsætning for bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse er, at vi ved, hvad vi taler om, og har en viden om, hvor stort problemet er. Kun derved kan vi sige, om fattigdommen bliver større eller mindre. Det andet er, at en række sociale ydelser i dag er så lave, at det er vanskeligt for personer og familier at opretholde et acceptabelt hverdagsliv.

I denne rapport gennemgår vi forskellige fattigdomsopgørelser og peger på fordele og ulemper. For det første ses der på Finansministeriets opgørelser af personer og familier med lave indkomster, og for det andet fremlægges de første resultater af personer og familier, som har materielle og sociale afsavn baseret på data fra den seneste levestandardundersøgelse fra 2000.

På den baggrund peges der på behovet for mere direkte opgørelser af, hvad det vil sige ikke at kunne klare sig i det danske samfund. Med udgangspunkt i budgetmaterialer for hvad det koster at leve, fremlægges bud på en fremgangsmåde for fastlæggelse af et acceptabelt levestandard.

Rapporten er skrevet af Finn Kenneth Hansen og Henning Hansen, CASA.

Oktober 2004
CASA

Indholdsfortegnelse

1	Baggrund og resumé	5
1.1	Baggrund for fattigdomsdebatten	5
1.2	Lave indkomster	6
1.3	Ulighed snarere end fattigdom	7
1.4	Socialt udsatte et uklart fattigdomsbegreb	8
1.5	Afsavn i den danske befolkning	9
1.6	Budgetmetoden – hvad koster det at leve?	10
1.7	Et acceptabelt levestandard	11
1.8	Acceptabelt levestandard i forhold til modtagere af indkomstoverførsler	13
1.9	Hvorfor en grænse for et acceptabelt levestandard?	14
2	Hvad er fattigdom?	17
2.1	Fattigdom	17
2.2	Absolut – relativ en skildring?	17
2.3	To begreber: Eksistensminimum og udelukkelse fra almen livsstil ...	18
2.4	Socialt understøttelse/socialt udsatte	19
2.5	De socialt understøttede/socialt udsatte	20
2.6	Socialt understøttede – et præcist begreb	22
2.7	Fattigdom er relativt, men hvor relativt?	23
3	Lave indkomster	25
3.1	Lave indkomster	25
3.2	Lave indkomster – acceptabelt levestandard	29
3.3	Fattigdomsgrense eller ej?	33
3.4	Sammenfatning	34
4	Afsavn og økonomi	37
4.1	Afsavn i den danske befolkning	37
4.2	Afsavn og lave indkomster	42
4.3	Egen bedømmelse af familiens økonomi	45
4.4	Sammenfatning om afsavn	46
5	Hvad koster det at leve? - budgetmetoden	49
5.1	Hvad koster det at leve?	49
5.2	Et dansk standardbudget	50
5.3	Særlige budgetter	53
5.4	Et acceptabelt levestandard	55

5.5	Kriterier for et acceptabelt levestandard	58
5.6	Familietypeeksempler	62
5.7	Sammenfatning	67
6	Litteratur.....	71